

Hur påverkar hot om försämrade regler kring entreprenörsskatten fåmansföretags tillväxt?

Projektarbete inom Svenskt Näringslivs utvecklingsprogram
2021/2022

Mathilda Bergman, Gröna arbetsgivare
Nina Burman Lundin, Installatörsföretagen
Robert Lönn, Svenskt Näringsliv
Ulrica Bennesved, Svenskt Näringsliv

Sammanfattning

Aktiva delägare i fåmansbolag beskattas enligt de så kallade 3:12-reglerna även kallat entreprenörsskatten. Utformningen av och komplexiteten i 3:12-regelverk har varit en stor politisk fråga under många år. Hösten 2016 presenterades en statlig utredning (SOU 2016:75) ett antal ändringsförslag som skulle innebära skattehöjningar motsvarande 4,8 miljarder kronor. Förslagen till ändringar mötte massiv kritik och genomfördes aldrig. Januariavtalet som träffades 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Liberalerna innehöll i sin tur en skrivning om förändrade regler på området. Någon utredning kring frågan tillsattes aldrig och reglerna kvarstår i sin utformning.

Det saknas empiri kring hur fåmansföretags tillväxt och investeringsvilja påverkas av hotet om försämrade regler kring entreprenörsskatten. Syftet med denna rapport är därav att analysera hur hot om försämrade regler kring entreprenörsskatten kan komma att påverka fåmansföretags agerande som entreprenör, samt vilka konsekvenser det kan få på fåmansföretagens tillväxt i smått och för Sverige i stort.

Rapporten visar att hot om försämrade regler om entreprenörsskatt får företag att agera på ett sätt som har en negativ påverkan på investeringsvilja och möjligheten att anställa. Något som i sin tur försämrar företagets tillväxt och i förlängningen påverkar hela välfärdsstaten Sverige.

I den enkätundersökning med 1 270 företag, som utförts inom detta projekt, uppger drygt 30 procent av de företag där ägarna kan tillämpa reglerna om entreprenörsskatt, att företaget mot bakgrund av förslag om försämrade regler år 2017 gjorde högre utdelningar än vad som annars skulle varit fallet. Närmare hälften av företagen uppgav att de högre utdelningarna fick negativa konsekvenser för företagets investeringar och/eller långsiktiga försörjningsförmåga. Enkäten indikerar att försämrade regler skulle påverka sysselsättning och produktutveckling på ett negativt sätt.

Företagen vittnar vidare om vikten av långsiktiga och förutsägbara regler för utdelning i fåmansföretag, då de är helt avgörande för att orka driva företag med många anställda. 3:12-reglerna är enligt respondenterna ett bra incitament för att starta, driva och utveckla företag. Vidare understryks riskerna med att driva eget företag. Entreprenörernas verklighet består av mycket obetald övertid, risker vid etablering av bolaget, samt frånvaro av skyddsnät vid sjukdom etcetera. Reglerna om entreprenörsskatt väger upp dessa nackdelar för många företagare.

Samtliga riksdagspartier har tillfrågats kring deras ställning i förhållande till nuvarande utformning av reglerna om entreprenörsskatt. Partiernas svar sammanställs i denna rapport. Politiska beslutsfattare behöver vara medvetna om att det räcker med aviseringar om försämrade villkor för att företagen ska agera. Det behöver tas på allvar och föranleda eftertanke innan förslag läggs fram eller uttalanden om behov av försämringar görs. Politiken har ett ansvar att skapa långsiktiga spelregler för näringslivet, eftersom kortsiktiga lösningar skapar oro och risk för hämmad tillväxt och investeringsvilja. Långsiktiga spelregler är centrala eftersom investeringar och företagande bygger på antaganden om hur det ser ut på lång sikt.

Merparten av jobbtillväxten i Sverige genereras av små och medelstora företag. Små och medelstora företag är därmed en viktig välståndsgenerator. Goda incitament att bedriva verksamhet i fåmansföretag är därför inte bara viktigt för de aktuella entreprenörerna själva utan även viktigt för Sverige och svenskt välstånd. Varje persons möjlighet att gå till ett arbete bygger på en annan persons möjlighet att anställa. Entreprenörsskatten är därför inte ett

särintresse – det är i stället ett allmänintresse av rang. Ska det gå bra för Sverige måste det gå bra för svenska företag.

Innehållsförteckning

Innehåll

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	4
Tack!	6
Inledning	7
Syfte och frågeställning	7
Avgränsning	8
Metod	8
Enkätstudie	8
Kartläggning	8
Litteraturstudier	9
Bakgrund	9
Entreprenörsskatten och dess utformning	9
Entreprenörsskattens utveckling	10
Entreprenörskap – teoretisk bakgrund	13
Vem är entreprenör?	13
Varför är entreprenörens förutsättningar viktigt för Sverige?	13
Resultat	14
Data – kvantitativ enkät	14
Allmänt	14
Ökad utdelning under 2017 med anledning av diskussion om högre beskattning	15
Andel av företagen som anser att de högre utdelningar fick negativa konsekvenser.	16
Påverkan av förmåga att utveckla nya produkter och tjänster samt möjligheten att anställa	16
Öppna svar	17
Partipolitiska ställningstaganden/kartläggning	18
Centerpartiet	18
Kristdemokraterna	18
Liberalerna	18
Miljöpartiet	19
Moderaterna	19
Socialdemokraterna	19
Sverigedemokraterna	20
Vänsterpartiet	20
Sammanfattning	20
Diskussion/analys	21
Hur agerar fåmansföretag vid hot om försämrade regler om entreprenörsskatt?	21

Vad skulle försämrade regler kring entreprenörsskatten innebära för företagens möjlighet att anställa?	22
Vad skulle försämrade regler kring entreprenörsskatten innebära för företagens förmåga att utveckla nya produkter och tjänster?	23
Vad händer i framtiden? (Analys partipolitisk kartläggning)	24
Slutsats	25
Referenser	26
Bilaga 1. Enkät – Företagarpanelen	27

Tack!

Vi har författat rapporten inom ramen för Svenskt Näringslivs utvecklingsprogram med examen juni 2022. Vi vill särskilt tacka Jonas Grafström och Nils Karlsson på Ratio för värdefulla synpunkter under arbetets gång. Vi vill också tacka Richard Hellenius och Oscar Brissle på Svenskt Näringslivs skatteavdelning som har varit behjälpliga under arbetets gång och som har delat ha med sig av kunskap inom ämnet. Utöver ovanstående vill vi även tacka Niclas Berg och René Bongard på avdelningen Opinionsanalys för biträde med enkätundersökningen inom ramen för Företagarpanelen.

Eventuella felaktigheter i rapporten ansvarar vi författare själva för.

Slutligen vill vi tacka övriga deltagare på Svenskt Näringslivs utvecklingsprogrammet för klokskap och glada tillrop.

Inledning

Det finns starka samhällsmotiv att värna om entreprenörskap och goda villkor för företag. Forskning av nobelpristagaren William Nordhaus visar att värdet som skapas via den tekniska utvecklingen primärt gynnar samhället i stort då endast fyra procent av vinsterna tillfaller företagen som utvecklar tekniken och resterande 96 procent tillfaller samhället genom ökad konsumtionsnytta.¹ Det är entreprenörer som driver på den tekniska utvecklingen och som även bidrar till jobbtillväxten i ekonomin. En stor del av entreprenörskapet sker i små och medelstora företag. Sedan 1990-talet har fyra av fem nya jobb i näringslivet skapats i små- och medelstora² företag.³ Dessa företag, där 3:12-företagen ingår, utgör således motorn i jobbskapandet i Sverige.

En motor för jobbskapande är essentiellt för svensk välfärd. Just nu lever 1,3 miljoner svenskar i ett utanförskap, dvs är inte självförsörjande.⁴ Dessutom är omvärlden orolig till följd av både en pandemi och europeiskt krig. Kanske har goda förutsättningar för ökad sysselsättning aldrig varit viktigare än nu.

Att värna entreprenörskap och företagande är att värna ekonomiskt tillväxt och ett ökande välbefinnande. Entreprenörer tar risker som anställda sällan behöver oroa sig över och behöver i sina satsningar på affärsidéer och innovationer investera egna pengar som kan gå förlorade. De avstår från tryggheten som en anställning innebär med löneutbetalning varje månad inklusive arbetsmarknadsförsäkringar som följer av en anställning.

För att människor ska vara beredda att lämna en tillvaro som anställd för att bli entreprenör måste det finnas incitament och regelverk som gör att människor, som ofta är attraktiva på arbetsmarknaden, är villiga att ta de personliga risker som entreprenörskap innebär.

Entreprenörskapsutredningen, SOU 2016:72, kom fram till att skattemiljön sannolikt är det viktigaste ramvillkoret som omgärdar entreprenörskap.⁵ Skatter påverkar incitamenten att upptäcka och skapa entreprenöriella möjligheter och viljan att exploatera dessa möjligheter genom att de direkt minskar den finansiella ersättningen för entreprenörskap.⁶ Attraktiva ägarskatter har således stor betydelse som incitament för att människor ska satsa på att bli entreprenörer och företagare.

Det finns politiker som argumenterar för att entreprenörsskatten är alltför fördelaktigt utformad och bör närma sig skattenivån på arbete. Ofta anges som motiv ett ökat investeringsbehov gällande samhällsservice samt ökade klyftor i samhället. Men hur påverkar hot om försämrade regler kring entreprenörsskatten fåmansbolags tillväxt?

Syfte och frågeställning

Denna rapport syftar till att analysera hur hot om försämrade regler kring entreprenörsskatten kan komma att påverka fåmansföretags agerande som entreprenör. Vilken påverkan ger det

¹ William Nordhaus, (2005), "Schumpeterian Profits and the Alchemist Fallacy Revised" Working papers 6, Yale University, Department of Economics.

² Små och medelstora företag definieras här som privata företag med upp till 199 anställda.

³ SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS.

⁴ Se Svenskt Näringslivs sammanställda material, <https://www.svensktnaringsliv.se/utanforskap/>.

⁵ SOU 2016:72, sid 105 f.

⁶ Henrekson, Stenkula (2016), sid. 251.

på ett företags agerande vad gäller exempelvis investeringar, anställningar, utdelningar etcetera. Vilka effekter skulle det kunna få på längre sikt?

Den konkreta frågan som ska besvaras är:

Hur påverkar hot om försämrade regler kring entreprenörsskatten fåmansföretags tillväxt?

Avgränsning

Entreprenörsskatten berör cirka 450 000 företag och inkluderar företag i olika storlekar och branscher. Vissa kritiker anser att regelverket gällande entreprenörsskatten möjliggör omotiverade lättnader för vissa yrkeskategorier såsom s.k. partnerbolag avseende revisions- och advokatbyråer. Där har vissa delägare kunnat ta ut stora utdelningar till en fördelaktig kapitalbeskattning i stället för en högre tjänstebeskattnings.⁷ Antalet delägare till partnerbolagen utgör enbart 3,4 procent av delägarna som omfattas av entreprenörsskatten och i denna rapport avstår vi från att göra en specifik analys avseende utdelning i partnerbolag.⁸ I stället görs en generell och övergripande analys av hur entreprenörsskatten och politiska ambitioner att förändra den påverkar fåmansföretag och entreprenörskap i allmänhet.

Metod

Enkätstudie

En kvantitativ enkätstudie har genomförts, för enkäten i sin helhet se [bilaga 1](#). Enkäten har utgjort en del av Svenskt Näringslivs Företagarpanel som skickats ut under januari 2022. Enkäten är en webbaserad undersökning med drygt 12 000 registrerade medlemmar och utgör Sveriges största företagarpanel.

Frågorna om 3:12 gick ut till 3 000 slumpvis utvalda medlemmar i Svenskt Näringslivs företagarpanel. Svarsperioden var från den 25 januari till den 11 februari 2022. Det var 1 270 av de tillfrågade företagen som svarade på enkäten. Därmed uppgick svarsfrekvensen till 42 procent.

Kartläggning

Samtliga riksdagspartier har tillfrågats om deras inställning till entreprenörsskatten. Sammanställningen av deras svar tjänar till att ge en bild av var respektive parti står i frågan och hur deras ståndpunkt i frågan kan komma att formuleras i kommande politiska förslag och framtida politiska ställningstaganden.

Riksdagspartierna har skriftligen fått besvara följande frågor.

1. *Vilka styrkor och svagheter anser ni att 3:12-reglerna har i sin nuvarande form?*
2. *Skulle ni vilja förändra 3:12-reglerna vid en eventuell valvinst? Och om ja, på vilket sätt skulle ni vilja förändra lagstiftningen?*

⁷ SOU 2016:75 sid. 181.

⁸ Se beräkning på sid. 13-14 i Svenskt Näringslivs rapport "Förbättra entreprenörsskatten" från maj 2021.

Litteraturstudier

Genom en grundläggande litteraturstudie av forskningens syn på entreprenörskap och företagens roll i den marknadsekonomiska processen, samt företagens incitament till risktagande och därmed rollen som jobbskapare, ges en grund till studiens frågeställning.

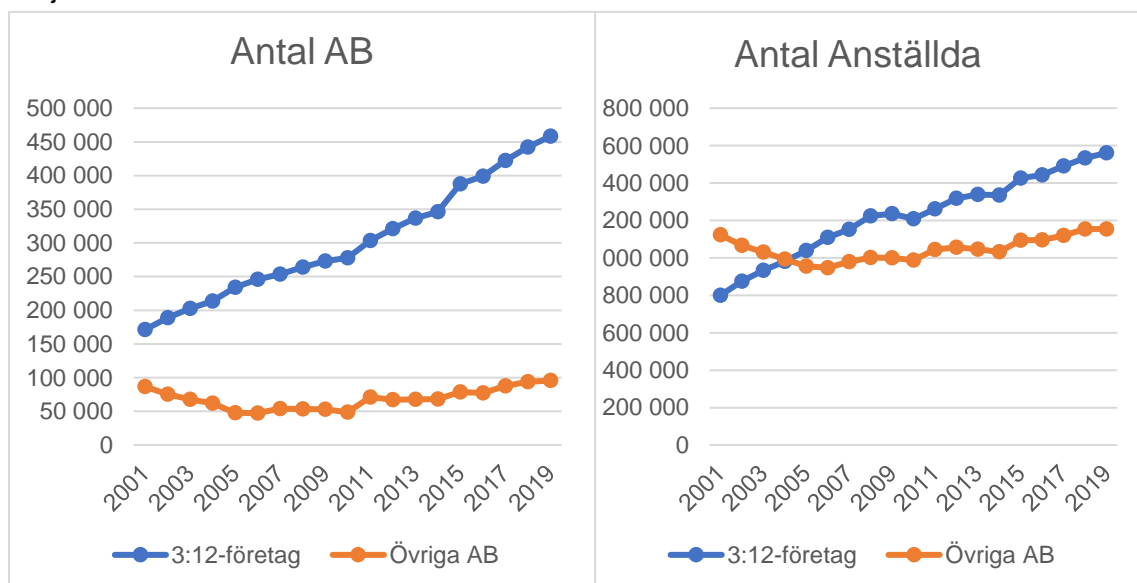
Bakgrund

Entreprenörsskatten och dess utformning

Entreprenörsskatten, även kallat 3:12-reglerna⁹, är en av de skatter som påverkar företagande och syftar på den lagstiftning som reglerar hur aktiva delägare i så kallade fåmansföretag ska beskattas för utdelningar och kapitalvinster. Reglerna om entreprenörsskatt finns i 56 kap. och 57 kap. inkomstskattelagen.

Med fåmansföretag avses företag där maximalt fyra personer har minst hälften av rösterna i företaget.¹⁰ Delägare som ingår i samma krets av närstående räknas som en delägare och det gäller även för delägare som är verksamma i betydande omfattning. Med betydande omfattning avses att arbetsinsatsen har haft stor betydelse för vinstgenereringen i företaget.¹¹

Entreprenörsskatten berör idag cirka 450 000 företag och nästan 474 000 delägare. I dessa företag, inklusive deras dotterbolag, finns drygt 1,5 miljoner anställda.¹² Som Figur 1 och Figur 2 nedan visar har såväl antalet 3:12-företag som antalet anställda i dessa företag ökat sedan början av 2000-talet.

Figur 1. Utvecklingen av antalet 3:12-företag och övriga aktieföretag för åren 2001–2019

Källa: Rapporten Förbättra entreprenörsskatten (2021)

Figur 2. Utvecklingen av antalet anställda i 3:12-företag och övriga bolag för åren 2001–2019.

Källa: Rapporten Förbättra entreprenörsskatten (2021)

⁹ Begreppet "3:12" kommer från det lagrum, 3 § 12 mom. i den nu upphävda lagen om statlig inkomstskatt, som reglerade beskattningen av fåmansbolag.

¹⁰ Definitioner av fåmansbolag finns i 56 kap. 2–5 §§ och 57 kap. 3 § inkomstskattelagen.

¹¹ Proposition 1989/90:110, sid. 704

¹² Se sid. 11-12 i Svenskt Näringslivs rapport "Förbättra entreprenörsskatten" (2021). Uppgifterna i rapporten är sammanställda från SCB:s FRIDA-databas.

En grundläggande förutsättning för att kunna genomföra utdelning till delägarna är att företaget är eller har varit lönsamt och generat en vinst som får delas ut från ett bolagsrättsligt perspektiv. Den del av utdelningen/kapitalvinsten som understiger det så kallade gränsbeloppet beskattas som inkomst av kapital med 20 procent (2/3-delar av normalskattesatsen för kapitalbeskattning). För den del som överstiger gränsbeloppet utgår i stället tjänstebeskattning, med en skattesats om 28,98–55,15 procent, upp till ett takbelopp. För utdelning som överstiger takbeloppet sker beskattning i inkomstslaget kapital till normalskattesatsen 30 procent. De ägare som omfattas av entreprenörsskattereglerna kan för beräkning av gränsbeloppet välja mellan två metoder; förenklingsregeln eller huvudregeln.

Förenklingsregeln ger aktieägarna ett årligt gemensamt utrymme (schablonbelopp) om två och trefjärdedels inkomstbasbelopp, nedan IBB, vilket år 2022 motsvarar 187 550 kr.

Vid tillämpning av huvudregeln beräknas gränsbeloppet som summan av ett kapitalbaserat utrymme och ett lönebaserat utrymme, varvid gränsbeloppet blir lika med statslåneräntan plus nio procentenheter multiplicerat med anskaffningsvärdet/omkostnadsbeloppet för de kvalificerade andelarna plus hälften av andelsägarens andel av företagets löneutbetalningar föregående år. Lönesumman ska fördelas ut på samtliga andelar i företaget. För att kunna tillgodogöra sig ett löneunderlag måste aktieägaren, utöver att inneha ett ägande om minst fyra procent, ta ut en årslön på minst 654 720 kr eller 409 200 kr adderat med fem procent av de totala kontanta lönerna i företaget.¹³

I de fall en delägare inte utnyttjar hela gränsbeloppet för ett år finns det möjligheter att spara den oanvända delen till efterföljande år. Delägaren kan räkna upp det sparade utdelningsutrymme med en ränta varje år. Inkomståret 2022 motsvarar den räntan 3,23 procent.

Skatten på avkastningen från en investering i ett fåmansbolag kan variera beroende på omständigheterna och som minst kan en avkastning på en investering i fåmansbolag inklusive bolagsskatt beskattas med drygt 36 procent och som högst cirka 62 procent. Grunden är att kapitalvinster och utdelningar kan läggas på tjänsteinkomster som beskattas högre.

Entreprenörsskattens utveckling

Regelverket avseende entreprenörsskatten infördes i samband med skattereformen år 1991. Bestämmelserna reglerar hur ägare i fåmansbolag som är verksamma i betydande omfattning i bolaget ska beskattas för utdelningar och kapitalvinster från bolaget. Bestämmelserna reglerar när utdelningar delvis ska beskattas som tjänsteinkomst i stället för att beskattas som kapitalinkomst.

Motivet vid införandet av reglerna var att förhindra att delägare omvandlar tjänsteinkomster med en högre skattesats, till kapitalbeskattad utdelning med en lägre skattesats, och därmed få en lägre total beskattning.

Reglering har sin bakgrund i att tjänsteinkomster beskattas progressivt och baseras på kommunalskatten i den kommun där löntagaren är hemmahörande, med tillägg för statlig inkomstskatt om 20 procent för löneinkomster som överstiger brytpunkten för statlig inkomstskatt. Sammantaget kan marginalsikten på en tjänsteinkomst överstiga 55 procent,

¹³ Beloppen gäller för år 2022.

medan kapitalinkomsten som huvudregel uppgår till 30 procent.¹⁴ Grunden för reglering avseende entreprenörsskatten är således de olika nivåerna i beskattningen mellan tjänsteinkomster och kapitalinkomster.

Reglerna har förändrats sedan införandet. Ett första steg var de förändringar som gjordes i regelverket år 1996. Förändringarna gjordes för att underlätta för små och medelstora företag att attrahera riskkapital. Genom att införa ett så kallat lättnadsutrymme, som kan undantas från beskattning hos aktieägarna i onoterade företag, ville man underlätta för små och medelstora företag att attrahera riskkapital.¹⁵

Den mest betydande reformeringen inleddes under år 2004 då det tillsattes en expertutredning.¹⁶ Uppdraget var att göra en översyn av entreprenörsskattereglerna i syfte att förbättra regelverkets effekter på risktagandet i näringslivet och att beskattningen av faktiska utfall i så stor utsträckning som möjligt uppfattas som legitimt av företagarna. En allmän slutsats i utredningen var att det finns flera skäl till skattelättnader. Utredningen låg till grund för de skattelättnader och regelförenklingar av entreprenörsskatten som genomfördes år 2006. Ytterligare förbättringar av regelverket skedde efter regeringsskiftet samma år.

Under 2013 fanns det ett politiskt tryck på att strama åt regelverket för s.k. partnerbolag inom bl.a. revisions- och advokatbyråer. Delägare till denna typ av bolag var år 2019 drygt 16 000 till antalet och utgjorde därmed endast 3,4 procent av alla delägare som omfattas av entreprenörsskatten.¹⁷ I statsbudgeten för 2014 infördes en mer restriktiv reglering avseende entreprenörsskatten genom att uppställa ett andelskrav på minst fyra procents ägande för att få använda löneunderlagsregeln. Samtidigt ändrades löneunderlagsregeln så att delägare kunde tillgodoräkna sig en högre lönesumma inom gränobeloppet.

Regeringen tillsatte i samband med ändringarna ovan en utredning för att se över entreprenörsskatten vid ägarskiftet och, efter regeringsskiftet 2014, fick utredningen ett tilläggsdirektiv som utvidgade uppdraget till att omfatta en översyn av hela regelverket avseende entreprenörsskatten. Det var, enligt direktivet, viktigt att hitta en bra balans mellan syftet att förhindra inkomstomvandling och syftet att skapa positiva effekter som ökat entreprenörskap, fler arbetstillfällen och högre tillväxt. Samtidigt som det var en utgångspunkt för utredningens uppdrag att förslagen som utredningen lämnade skulle medföra ökade skatteintäkter.

Hösten 2016 presenterade utredaren sitt förslag till ändring av regelverket (SOU 2016:75). Utredningen aviserade ändringar som skulle innebära skattehöjningar om 4,8 miljarder kronor.

Kritiken mot förslagen var omfattande från både näringslivet och myndigheter. Regelrådet¹⁸, framförde i sitt yttrande kritik över bristande konsekvensutredning. Bland annat avseende

¹⁴ Kommunalskatten varierar från kommun till kommun. Högst är den i Dorotea där den 2022 uppgår till 35,15 procent. Lägst är den i Österåker: 28,98 procent.

¹⁵ Prop. 1996/97:45 *Lättnad i ägarbeskattningen i små och medelstora företag*.

¹⁶ SOU 2002:52.

¹⁷ Se sid. 13-14 i Svenskt Näringslivs rapport "Förbättra entreprenörsskatten" (2021).

¹⁸ Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

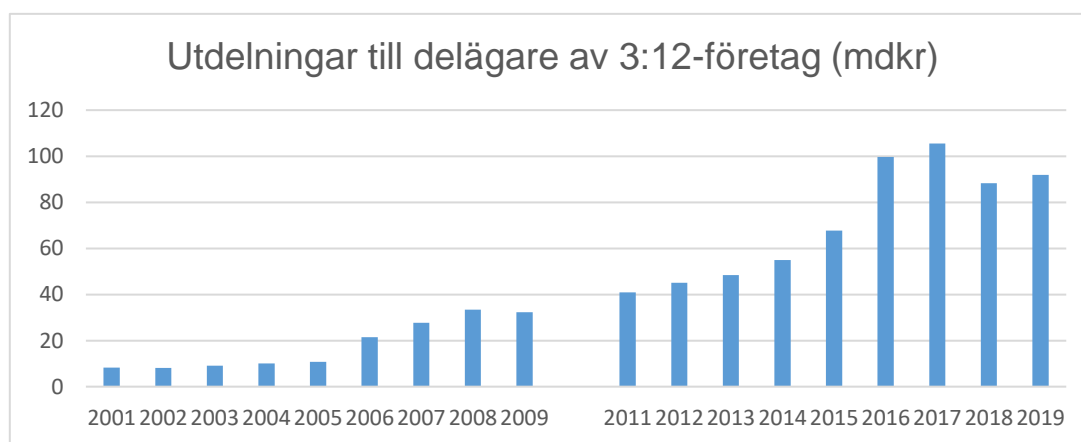
påverkan på företagens verksamhet på lång och kort sikt, främst utifrån påverkan av expansion och påverkan på antalet anställda.¹⁹

Regeringen presenterade en lagrådsremiss, vilken innehöll vissa förändringar i förhållande till utredningens förslag, men som i likhet med utredningen innehöll förslag om att höja skattesatsen för utdelning och kapitalvinst inom gränsbeloppet, från 20 till 25 procent. Motsvarande massiva kritik som hade framförts mot utredningens förslag framfördes mot regeringens förslag, såväl från näringslivet som oppositionspartierna. Det gick så långt att den politiska oppositionen hotade om misstroendevotum, varvid regeringen i augusti 2017 drog tillbaka förslaget.

I december 2018 tillkännagav Riksdagen att regeringen skulle återkomma med förslag om ytterligare ändringar i skatte- och avgiftsregler avseende bland annat skatteändringar för att underlätta entreprenörers generationsskiften, varvid regeringen föreslog ändrade regler för att underlätta ägarskiften mellan närstående i fåmansbolag som trädde i kraft den 1 juli 2019.²⁰

Utformningen av entreprenörsskatten var föremål för politisk överenskommelse i januari 2019, inom ramen för januariöverenskommelsen där avtal slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartier och Liberalerna. Överenskommelsen innehöll punkten "Bättre villkor för företag och entreprenörer". Det slogs fast att en utredning skulle tillsättas som skulle se över och förenkla regelverket gällande entreprenörsskatten. Någon utredning tillsattes dock aldrig och januariöverenskommelsen har nu fallit.

Parallellt med reglernas utveckling enligt ovan har utdelningen i 3:12-företagen utvecklats i enlighet med Figur 3 nedan.

Figur 3. Utvecklingen av utdelningar till delägare av 3:12-företag för åren 2001–2019. Uppgifter för 2010 har utelämnats på grund av bristande datakvalitet det året.

Källa: Rapporten *Förbättra entreprenörsskatten (2021)*

¹⁹ *Yttrande över Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag, SOU 2016:75, Regelrådet, 2016-01-18*

²⁰ Proposition 2018/19:54.

Entreprenörskap – teoretisk bakgrund

Vem är entreprenör?

Teorierna bakom entreprenörskap kan studeras från flera perspektiv. Däribland entreprenörsfunktionen, dvs. vem entreprenören är i form av bland annat innovatör och osäkerhetsbärare. Vem entreprenören är i teorin kommer få betydelse för vilka incitament till entreprenörskap som krävs och hur förändringsförslag kommer påverka entreprenörens agerande. Utöver vem entreprenören är kan entreprenörskap även studeras utifrån dess roll i ekonomin och dess bidrag till tillväxt.

Den ekonomiska forskningen har under historiens gång lyft fram entreprenörens roll och funktion med olika fokus. Joseph A. Schumpeter lyfter i början av 1900-talet fram entreprenörens roll som *innovatör*. Innovatören identifierar och introducerar nya sätt att organisera en verksamhet utifrån redan tillgängliga produktionsfaktorer. Den Schumpeterianska synen på entreprenören framhåller entreprenören som skapare av nya kombinationer av kunskap.²¹ I Schumpeters arbete lyfts idéer om en ekonomis kreativa reaktion på förändringar i yttre förhållanden fram.²² Schumpeter ser den individuella entreprenören som den primära drivkraften i den ekonomiska tillväxt. Entreprenörerna kommer att agera för att förbättra sin position, t.ex. pengar, position, befordran eller framtida framsteg.²³

Frank Knight fokuserar i sin tur på entreprenörens roll som beslutsfattare under så kallad *genuin osäkerhet*, vilket innebär ett läge där det inte finns någon bestämd, eller ens kalkylerbar, sannolikhetsfördelning över möjliga utfall för ett visst beslut.²⁴ Att verka i genuin osäkerhet innebär stora utmaningar och risker för entreprenören, varför det krävs incitament för att ändå välja att ikläda sig rollen som entreprenör. Genom att entreprenören verkar i ett läge av osäkerhet i stor utsträckning finns en poäng i att i den mån möjligt är skapa förutsebarhet i faktorer som påverkar entreprenörens verksamhet. Exempel på sådana faktorer är regelverk som påverkar verksamheten och entreprenören.

Varför är entreprenörens förutsättningar viktigt för Sverige?

Entreprenören bär som nämnts ovan flera viktiga roller i en marknadsekonomi. Dessa roller är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och utveckling. Schumpeter lyfter i sin forskning fram den individuella entreprenören som så kallad primus motor i den ekonomiska tillväxt- och utvecklingsprocessen.²⁵

För att en uppfinning ska bli en innovation och komma samhället och samhällsekonomin till del krävs en entreprenör som upptäcker eller skapar en affärsmöjlighet av en uppfinning.²⁶ En uppfinning som inte fångas upp och blir en affärsmöjlighet riskerar att falla i glömska och inte komma samhället till dels. Genom att uppfinningen fångas upp av en entreprenör och görs till en innovation kan den ligga till grund för nya uppfinningar och ytterligare utveckling. Ekonomisk

²¹ Klein (2008).

²² Schumpeter (1934, 1942 och 1947).

²³ Boettke och Coyne (2009); Redford (2020).

²⁴ Henrekson, Stenkula (2016), s. 32.

²⁵ Henrekson, Stenkula (2016), sid. 28 samt Wennberg, *Den entreprenöriella eller byråkratiska ekonomin* (2017).

²⁶ Henrekson, Stenkula (2016), sid. 62 f.

tillväxt och produktivitetsutveckling drivs på lång sikt av teknikutveckling där entreprenören har en viktig roll i att omvandla kunskap till samhällsnytta genom innovation.²⁷

När det gäller just utveckling och kommersialisering av kunskap och uppfinningar har det visat sig att små och nya företag är särskilt lämpade för att ta fram innovationer. Skälen till det är flera, bland annat har stora företag ofta byggt upp byråkratiska strukturer och rutiner som inte alltid lämpar sig för att generera innovationer. Det har även visat sig vara billigare då ägarna till nya och små företag motiveras även av annat än att tjäna pengar, vilket innebär att de är beredda att utföra det arbete som krävs för en lyckad innovation för lägre ersättning än vid motsvarande arbete i ett stort företag. Samtidigt kan ägarna potentiellt tjäna mer pengar genom att utveckla innovationen i ett litet företag än om de gjort samma sak som så kallade intraprenörer inom ett stort företag.²⁸

Utifrån ovanstående, dvs. vilken roll entreprenören har när det gäller innovation kan slås fast att entreprenören har en nyckelroll för ekonomisk utveckling, tillväxt och jobbskapande. Genom att framgångsrika företag expanderar, anställer nya arbetstagare och ökar vinsterna skapas förutsättningar för sysselsättning, ytterligare teknisk utveckling och i sin tur nya företag. Det skapas kedjeeffekter som kommer det svenska samhället till gagn såväl genom ny teknik och fler jobb, som ökade skatteintäkter. Entreprenörens förutsättningar är därmed viktigt för Sverige. För att entreprenörskap ska uppstå och utövas krävs dock att det premieras på olika sätt.²⁹

Resultat

Data – kvantitativ enkät

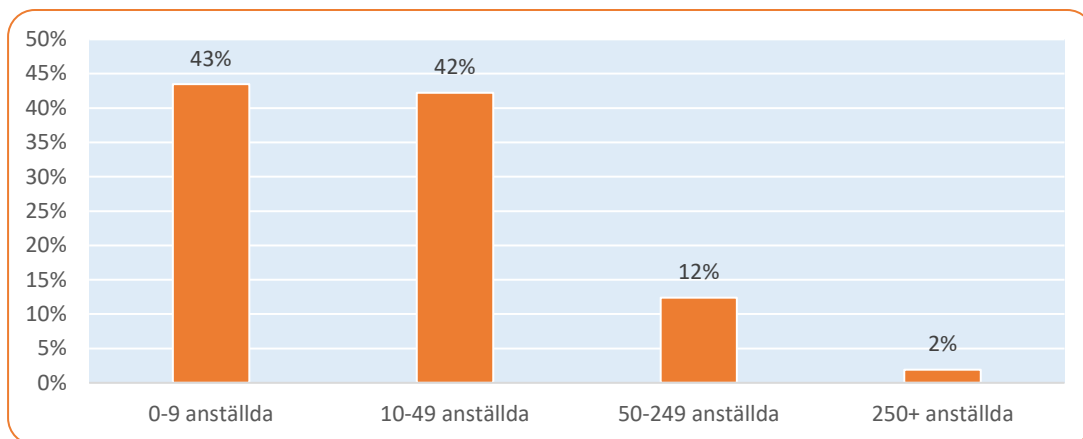
Allmänt

Enkäten skickades den 25 januari 2022 ut till 3 000 ur Företagarpanelen slumpmässigt utvalda företag. Det var 1 270 företag som besvarade enkäten, vilket innebär en svarsfrekvens på 42 procent. Av de företag som svarade på enkäten uppgav hälften (630) av företagen att reglerna om entreprenörsskatt var tillämpliga för dess delägare.³⁰ Figuren 4 och 5 nedan beskriver responderande företag som omfattas av reglerna om entreprenörsskatt fördelat på anställda respektive antalet delägare.

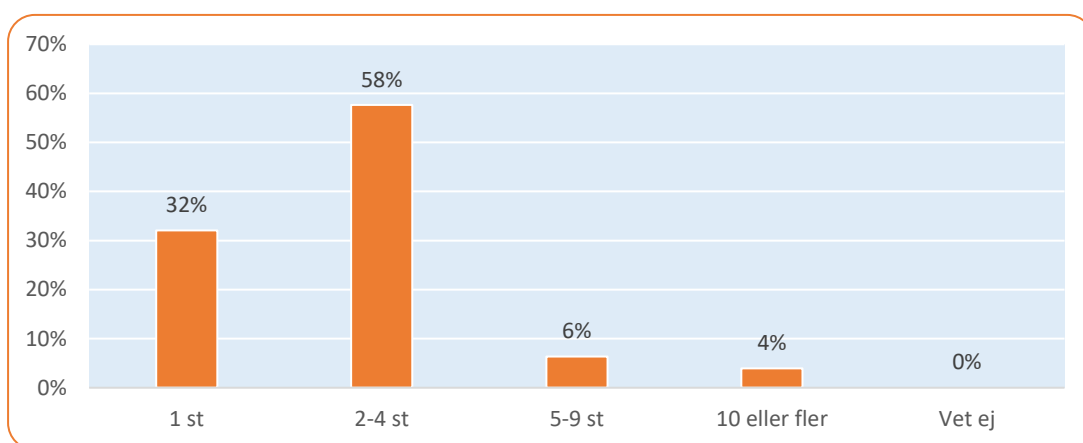
²⁷ SOU 2016:72 "Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet" Betänkande av Entreprenörskapsutredningen sid. 44, Stockholm, 2016.

²⁸ Henrekson, Stenkula (2016), s. 106 ff.

²⁹ Henrekson, Stenkula (2016), s. 130 ff.

Figur 4. Responderande företag som omfattas av reglerna om entreprenörsskatt fördelat efter antalet anställda.

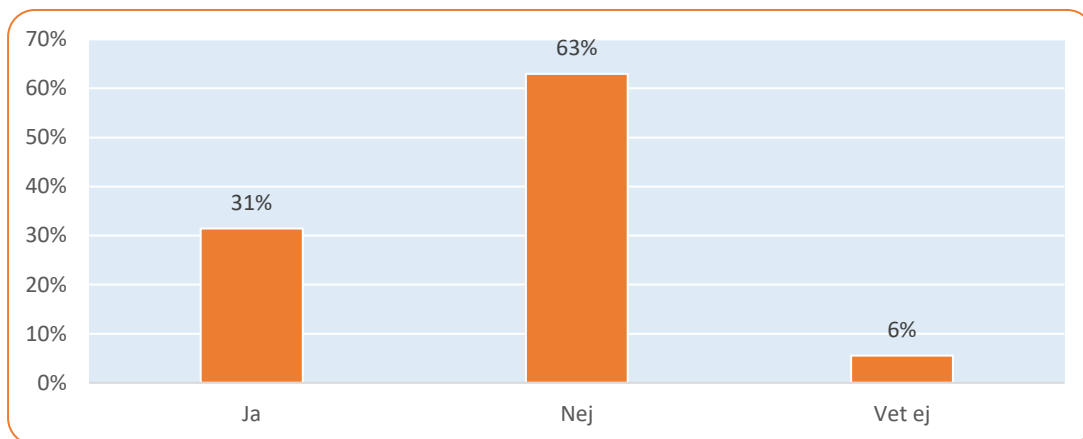

Figur 5. Responderande företag som omfattas av reglerna om entreprenörsskatt fördelat efter antalet delägare.

Ökad utdelning under 2017 med anledning av diskussion om högre beskattning

Under år 2017 föreslogs förändringar av reglerna för entreprenörsskatten, vilka bland annat skulle innebära att skattesatsen på utdelning i dessa företag skulle höjas från 20 procent till 25 procent. Mot bakgrund av det förslag som presenterades valde 31 procent av de fåmansföretag som besvarade Företagarpanelen att göra större utdelningar under 2017, se Figur 6 nedan.

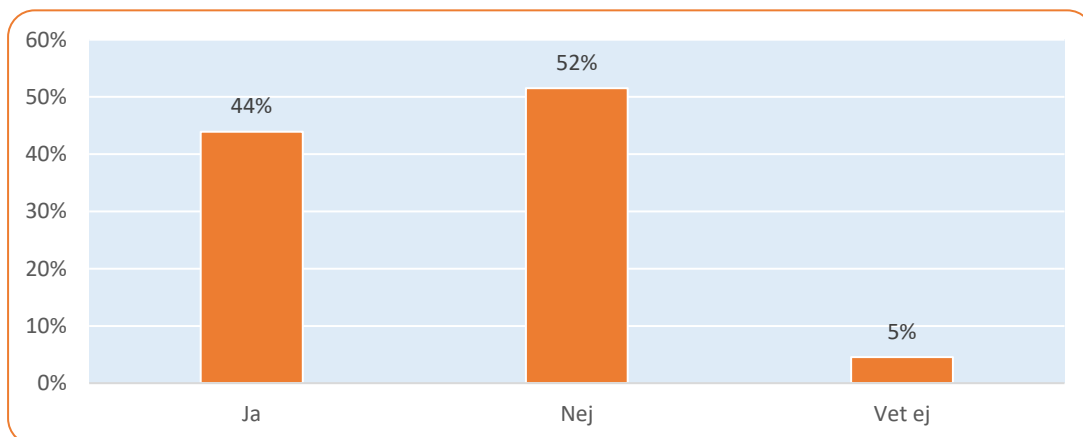
Vid kategorisering av resultatet visas att fåmansföretagen med 10–49 anställda var något överrepresenterade. Av den kategorin av företag uppgav 35 procent att de gjorde en högre utdelning under 2017 till sina delägare med anledning av diskussionen om en högre beskattning avseende utdelning.

Figur 6. Ökad utdelning under 2017 med anledning av diskussion om högre beskattning.

Andel av företagen som anser att de högre utdelningar fick negativa konsekvenser.

Av de fåmansföretag som uppgav att de gjort en högre utdelning under år 2017 bedömde 44 procent att de större utdelningarna fick negativa konsekvenser för företagens investeringar och/eller långsiktiga försörjningsförmåga, se Figur 7 nedan. Störst negativ påverkan återfinns i kategorin för fåmansföretag med 10–49 anställda där närmare varannat företag anser att de högre utdelningarna under 2017 påverkade företagens investeringar och/eller långsiktiga försörjningsförmåga.³¹

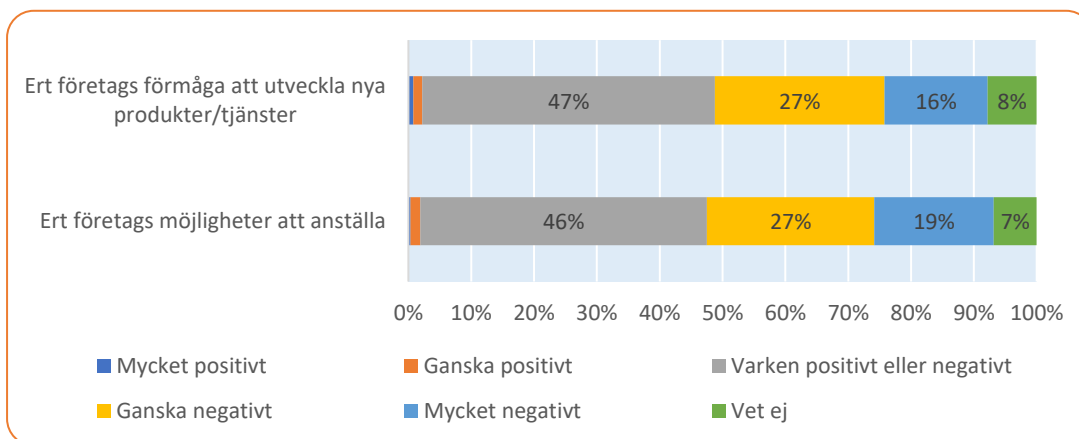
Figur 7. Andel av företagen som anser att de högre utdelningar fick negativa konsekvenser.

Påverkan av förmåga att utveckla nya produkter och tjänster samt möjligheten att anställa

Av företagen som besvarade Företagarpanelen och uppgav att de har ägare som omfattas av reglerna om entreprenörsskatt, uppgav 43 procent att försämrade 3:12-regler skulle påverka företagens förmåga att utveckla nya produkter eller tjänster ganska eller mycket negativt, se Figur 8 nedan. Störst påverkan återfinns i kategorierna för företag med upp till nio anställda och för fåmansföretag med en ägare. Av de företagen bedömde 46 procent att försämrade regler om entreprenörsskatt skulle ha negativ påverkan för företags förmåga att utveckla nya produkter och tjänster.

³¹ 48 procent av svarande fåmansföretagen i den aktuella storlekskategorin i Företagarpanelen.

Av företagen som besvarade Företagarpanelens frågor och uppgav att de har ägare som omfattas av reglerna om entreprenörsskatt uppgav 46 procent att försämringar i 3:12-reglerna skulle påverka möjligheten att anställa ganska eller mycket negativt, se figur 8 nedan. För fåmansföretag med en ägare bedömer 49 procent att försämrade regler om entreprenörsskatt skulle påverka respektive företags möjlighet att anställa negativt. Motsvarande siffra för företag i kategorin upp till nio anställda uppgår till 48 procent.

Figur 8. Andel av företagen som bedömer att mindre fördelaktig 3:12-regler kommer att påverka respektive företags förmåga att utveckla nya produkter och tjänster respektive möjligheten att anställa

Öppna svar

Utöver frågorna i enkäten gavs respondenterna möjlighet att lämna öppna kommentarer angående 3:12-regelverket. En möjlighet som många respondenter utnyttjade. Nedan återges ett urval av de svar som lämnats.

1. Med tanke på hur viktiga företagen är för Sverige och svenskt välstånd borde fokus ligga kring hur man kan göra det enklare, roligare mer lönsamt att vara företagare. Viktigt att ha i åtanke när 3:12-reglerna diskuteras då man gärna vill få det till att företagare tjänar för mycket när fokus borde vara att få fler att vilja vara företagare.
2. Vi är en partnerägd verksamhet och givetvis är förändringar (försämringar) av ägarvillkor ett hinder när det gäller att locka nya delägare (och på så sätt säkra en fortsatt framgångsrik verksamhet med bibehållet alt utökat antal anställda).
3. Det är ett oerhört bra incitament för att sprida ägandet till medarbetare som är viktiga för bolaget och ger dem en möjlighet att utvecklas tillsammans med bolaget över längre sikt.
4. Intresset av att driva företaget skulle avta.
5. 3:12 ska inte förändras. Det är ett mycket bra incitament för att starta, driva och utveckla företag.
6. Långsiktiga spelregler ang. utdelning i fåmansföretag är helt avgörande för att orka driva företag med många anställda.
7. Dessutom finns det en snedvridning i debatten om att skatten är gynnsam. För att kunna nyttja detta krävs det först och främst att bolaget har utrymme att dela ut pengar vilket kräver lönsamma bolag som genererar mycket skatteintäkter i flera led.
8. 3:12-reglerna är en av få möjligheter för att öka företagandet. Att anställa personal är en stor risk och mycket extra arbete för det lilla företaget. Ska vi kunna minska

utanförskapet måste det bli lätt och billigt att anställa, så att fler kan komma in i samhället.

- 9. Som egen företagare finns det många risker och nackdelar. Mycket obetald övertid, risker vid etablering av bolaget, inget skyddsnät om man skulle bli sjuk osv. Om inte detta kan vägas upp med fördelar i 3:12-reglerna finns det ingen vits med att ta dessa risker. vilket kommer leda till mindre jobbtillfällen i samhället.*

Partipolitiska ställningstaganden/kartläggning

I kartläggningen av de partipolitiska ställningstagandena ställdes följande frågor till riksdagspartierna.

- 1. Vilka styrkor och svagheter anser ni att 3:12-reglerna har i sin nuvarande form?*
- 2. Skulle ni vilja förändra 3:12-reglerna vid en eventuell valvinst? Och om ja, på vilket sätt skulle ni vilja förändra lagstiftningen?*

Centerpartiet

1. Den övergripande svagheten i systemet är dess komplexitet. Oerhört svåröverskådligt. Därför har Centerpartiet under lång tid drivit behovet av en omfattande utredning som kan ta ett helhetsgrepp i att reformera systemet. En stor styrka är att reglerna har blivit förmånligare för fåmansföretagen med syfte att stimulera företagande och tillväxt.
2. Centerpartiet vill se över hela systemet men förordar en bred utredning som kan ta ett helhetsgrepp. Vi vill inte med enskilda förslag fortsätta lappa och laga. Det centrala för Centerpartiet är att vi får på plats ett mindre komplext system som inte ökar skattebördan för företagaren.

Kristdemokraterna

1. Bakgrunden till 3:12-reglerna är att det behövs särskilda regler för att motverka att personer med höga arbetsinkomster omvandlar dessa till lägre beskattad utdelning. Samtidigt måste vi ha en ändamålsenlig företagsbeskattning, så att den som tar risk kan få en rimlig avkastning efter skatt.
2. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att vi har en ändamålsenlig företagsbeskattning, så att den som tar risk kan få en rimlig avkastning efter skatt. 3:12-reglerna bör förenklas och ta hänsyn till småföretagarens situation.

Liberalerna

1. För Liberalerna är det självklart att människors frihet och välbefinnande gynnas av ett gott företagsklimat. Därför är en lösning likt 3:12-reglerna en rimlig konsekvens av det svenska duala skattesystemet. Regelverkets betydelse synliggörs av att inte mindre än 450 000 företag och nära 475 000 delägare omfattas av det. Och de berörda företagen blir allt fler: Inkluderas även dotterbolag är sammanlagt över 1,5 miljoner människor i dag anställda i ett fåmansföretag, en ökning med nästan 50 procent jämfört med för 20 år sedan.
Trots, och i viss mån på grund av, upprepade reformer har fåmansföretagsbeskattningsreglerna fortfarande en rad brister. Den mest uppenbara är att regelverket är för komplicerat – jobb- och välbefinnande småföretagare ska inte behöva sätta sig in i komplexa regelverk för att kunna driva företag. Kritik mot regelverkets komplexitet har vid ett flertal tillfällen framförts av Lagrådet. Trots denna kritik har komplexiteten inte minskat utan tvärtom ökat över tid. Det är en allvarlig

utveckling som på sikt riskerar att drabba svenska företag och arbetstillfällena. Detta vill Liberalerna ändra på.

2. Liberalerna vill reformera den nuvarande fåmansföretagsbeskattningen. En sådan reformering bör med fördel överväga en höjning av schablonbeloppet i förenklingsregeln, vilket skulle möjliggöra för fler att använda sig av den förenklade schablonbeskattningen. Det s.k. kapitalandelskravet, som i dag försvårar för företag att knyta nyckelpersoner till sig genom att erbjuda dem att förvärva andelar i företaget som motsvarar mindre än 4 procent av kapitalet, behöver justeras. Dagens konstruktion skapar tröskeleffekter, ger incitament till skatteplanering i form av uppdelning av företag i mindre enheter och har kritiserats av såväl Lagrådet som en rad tunga experter. Ett förbättrat regelverk för fåmansföretagare är, och förblir, en prioriterad liberal skattefråga. Det inbegriper 3:12 men också andra regler avseende exempelvis deklaration, beskattning och fakturering.

Miljöpartiet

1. Miljöpartiet vill göra det mer lönsamt att driva mindre företag. Idén bakom 3:12-reglerna var just detta. Studier visar dock att reglerna använts för höginkomsttagares skatteplanering. De är alltså inte ändamålsenliga. Den reform av 3:12-reglerna som regeringen genomförde under förra mandatperiod, gjorde det lättare för generationsskifte i fåmansföretag - det är oerhört viktigt.
2. Miljöpartiet vill minska regelkrånglet och göra det mer lönsamt att driva mindre företag. I dagsläget går vi däremot inte fram med något förslag på ändring av 3:12-reglerna inför valet 2022.

Moderaterna

1. De uppmuntrar nya investeringar och att anställa personal, vilket är bra för tillväxten och sysselsättningen. På minussidan är de krångliga och oförutsebara.
2. Vårt valprogram är ännu inte presenterat. För svensk ekonomi och välfärd är det centralt att slå vakt om drivkrafterna att investera och anställa, därutöver kommer vi föreslå förenklingar. Närliggande förändringar som vi föreslagit är att underlätta rekrytering av personal och styrelser, genom bättre villkor för optionsprogram och att låta styrelsemedlemmar fakturera från eget bolag.

Socialdemokraterna

1. Fler och växande företag, inklusive fåmansföretag, är viktigt för Sverige. Tidigare socialdemokratiska regeringar skapade regelverket kring fåmansföretag för att underlätta dessas existens samtidigt som vi ville se till att upprätthålla legitimiteten för det duala skattesystemet. Dagens generösa 3:12-regler skapar ett incitament för personer att omvandla högre beskattade arbetsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. Många fåmansföretag bildas av skatteskäl, och inte som en del av ökat företagande eller entreprenörskap. Vi vill stötta entreprenörskap men inte skatteundandragande, därför måste 3:12-reglerna bli stramare.
2. Vi vill i första hand ha en bred och omfattande skattereform, inte isolerat ändra i enskilda skatter och skatteregler. Det är viktigt för att kunna finansiera en starkt, generell välfärd – och för att skapa goda villkor för tillväxt. Vår partikongress har slagit fast att vi ska verka för att kapitalbeskattningen höjs och bli mer likformig. För 3:12-reglerna har vi två principiella utgångspunkter. Dels att en delägare i ett fåmansföretag som arbetar i företaget ska i princip ha samma skatt på sina faktiska arbetsinkomster

som en löntagare utan ägarintresse, samt att skattesatsen på kapital i 3:12-reglerna, bör höjas.

Sverigedemokraterna

1. 3:12-reglerna är ett komplext system vars syfte är att förhindra att näringsidkare inkomstväxlar, det vill säga att ta ut en lågbeskattad utdelning från företaget vilken vanligtvis beskattas som inkomst av kapital, i stället för en betydligt högre beskattad inkomst av tjänst. Det innehåller även ett system för att räkna ut gränsbelopp, under vilket företagaren kan göra en utdelning till en lägre skattesats. Systemet är komplicerat. Fåmansbolagsskattesystemet behöver göras enklare och mer lättbegripligt. En utredning behövs som kan föreslå ett enklare och mer generellt system. Man bör se frågan om 3:12 i ett större perspektiv som berör småföretagande i sin helhet. Som utgångspunkt menar vi att höga skatter och regelkrångel hindrar tillväxt, innovation och jobbskapande.

Sverigedemokraterna menar att det måste bli enklare att driva företag, hantera regelverk, anställa och hitta lönsamhet. Det är centralt eftersom småföretagen utgör grunden för vår välfärd. Dock är frågan om 3:12 komplex. Vi ser att valmöjligheten mellan huvudregeln och förenklingsregeln är gynnsam och skapar flexibilitet. Vi anser dock att regelverket blir allt för svårt för många småföretagare att förstå och det skall vara lätt att göra rätt.

2. Hur det skall förändras på detaljnivå är en fråga vi jobbar på och håller på att utreda närmre för att skapa gynnsammare utdelningsmöjligheter för de småföretag som tagit stora risker för att starta sin verksamhet. Men vi vill inte gå fram med konkreta åtgärder i 3:12-frågan då det måste utredas i en större kontext, inte som en isolerad fråga.

Vänsterpartiet

1. Syftet med 3:12-reglerna är bl.a. att förhindra en omvandling av högre beskattade förvärvsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. Så syftet är bra. Men sedan 3:12-reglerna infördes har en rad ändringar gjorts som sammantaget lett till att regelverket blivit alltmer generöst. Dagens 3:12-regler har kommit att utnyttjas för det som de var tänkta att motverka, nämligen inkomstomvandling.
2. Ja, vi vill skärpa regelverket. Vi föreslår att reglerna i ett första steg reformeras i enlighet med förslagen i utredningen *Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag* (SOU 2016:75).

Sammanfattning

Flera av partierna, Sverigedemokraterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet lyfter komplexiteten i systemet och ser ett behov av att förenkla regelverket för att göra systemet mer ändamålsmässigt. Samtidigt lyfter Liberalerna vikten av att ha ett dualt skattesystem för att gynna företagsamheten och pekar på antalet företag som nyttjar regelverket stärker argumentet av regelverkets betydelse.

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna menar att systemet behöver stramas åt med bland annat argumenten att fåmansföretag inte bildas som del av ett ökat företagande utan av skatteskäl och att de ändringar som har gjorts av reglerna nu utnyttjas för inkomstomvandling. Vänsterpartiet menar i partimotionen 2021 att *"Reglerna för delägare i fåmansbolag har drivit på de ökade inkomst- och förmögenhetsskillnader..."* och föreslår att regelverket förändras i enlighet med förslagen i SOU 2016:75. Argumentet är att det beräknas stärka de offentliga

finanserna med 5,1 miljarder kronor.³² Även Liberalerna lyfter problem i dagens regelverk som kan bidra till skatteplanering i form av uppdelning av företag i mindre enheter på grund av tröskeeffekter i systemet.

Liberalerna lyfter även regelverkets komplexitet men visar ingen vilja att strama åt systemet. Som ett led i att minska komplexiteten i regelverket ger Liberalerna ett förslag på förändring genom en höjning av schablonbeloppet i förenklingsregeln. Liberalerna uppger att 3:12-reglerna är en prioriterad fråga på skatteområdet.

Gemensamt för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Centerpartiet är att det bör ske en bredare skattereform med ett helhetsgrepp och i en större kontext än som isolerad fråga. I Centerpartiets budgetmotion från 2019 beskrivs regelverket; *”Utformningen av 3:12-reglerna bör bygga på principen att företagsamhet är någonting som bör uppmuntras och reglerna bör därför inte ha en striktare utformning än nödvändigt.”*³³ Där Centerpartiet vill förenkla regelverket på kort sikt medan på längre sikt minska klyftan mellan beskattningen av kapital och arbetsinkomster.

Sverigedemokraterna skriver i en partimotion 2014 om *”... av största vikt att förbättra villkoren inom 3:12 reglerna genom att uppjustera gränsen för hur mycket man kan dela ut med kapitalbeskattning”*.³⁴ Och fortsätter: *”Vi vill därför utreda möjligheterna om hur vi kan förbättra 3:12 reglerna”*.

Moderaterna hänvisar till att de ännu inte presenterat sitt valprogram och därmed inte har mer utförliga förslag medan Miljöpartiet inte vill gå fram med förslag på förändring inför valet 2022.

Diskussion/analys

Hur agerar fåmansföretag vid hot om försämrade regler om entreprenörsskatt?

I SOU 2016:75 presenterades långtgående förändringar och försämringar av reglerna kring entreprenörsskatten. I första hand handlade de om en förändrad skattenivå från 20 procent till 25 procent på den del av utdelningen som beskattades som kapital. Som redogjorts för ovan fick utredningens förslag motta massiv kritik, såväl från näringslivet och myndigheter, som exempelvis Regelrådet och Tillväxtverket. Sedermera drogs förslaget tillbaka och någon ändrad skattesats såg aldrig dagens ljus.

Som framgår av Figur 6 ovan svarade 30 procent av de tillfrågade 3:12-företagen att man år 2017 genomförde en högre utdelning än vad som annars skulle varit fallet. De högre utdelningarna, som ligger inom lagens ramar, gjordes mot bakgrund av förslaget om högre beskattning.

Respondenternas svar stämmer väl överens med vad som framgår av Figur 3 ovan avseende utvecklingen av den totala utdelningen i 3:12-företagen under 2001-2019. Från år 2015 till år 2017 ökade utdelningarna med drygt 60 procent.

Nästan var tredje fåmansföretag agerade på hotet om försämrade regler, trots att hotet aldrig blev verklighet. Kapital som annars skulle legat kvar i bolagen och där kunnat generera tillväxt

³² <https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2021/10/v-budget-inlaga2022.pdf>

³³ <https://data.riksdagen.se/fil/9E64BA23-3094-432C-8D11-EDC9F71FE9B1>

³⁴ <https://data.riksdagen.se/fil/0EF05DCC-C9ED-4FC4-A34B-76D065C57EFC>

i form av fler anställda, ökad innovation med mera delades i stället ut till ägarna. Hotet 2017 kostade därmed svensk tillväxt genom mindre kapital i företagen.

Hotet om försämrade regler 2017 fick företag att agera, med mindre kapital i företaget som följd. Men vad innebar hotets effekter i det enskilda företaget? Enkätundersökningens resultat visar att utdelningarna i nästan hälften (44 procent) av de aktuella företagen, dvs. de företag som gjorde högre utdelningar än normalt, inneburit negativa konsekvenser för företagets investeringar och/eller företagets långsiktiga försörjningsförmåga.

Ovanstående innebär att enbart hotet om försämrade villkor får företagen att agera. Ett agerande som riskerar att skada såväl det enskilda företagets tillväxt som svensk tillväxt och välfärd. Därför kan vikten av långsiktiga och stabila spelregler för näringslivet inte nog understrykas. Långsiktiga regler är också viktigt för att minimera den osäkerhet som entreprenören i övrigt är en bärare av. Att vara entreprenör innebär att verka i ett läge där det mesta är osäkert. Det innebär stora risker och utmaningar för entreprenören i fråga. Politiken har här en viktig roll att spela genom att de ge entreprenören långsiktiga spelregler och i vart fall minimera osäkerheten där möjligt är.

”Långsiktiga spelregler ang. utdelning i fåmansföretag är helt avgörande för att orka driva företag med många anställda.”

(Citat från öppna svar i undersökningen Företagarpanelen)

Förslaget i SOU 2016:75 beräknades innebära ökade skatteintäkter till ett belopp om 4,8 miljarder. I förhållande till effekten av enbart hotet om försämrade regler synes den beräknade skatteintäkten stå sig slätt.

Noterbart är att tillämpningen av entreprenörsskattereglernas partiella möjlighet till lägre beskattning är högst begränsad vid tillämpning av förenklingsregeln.³⁵ För att genom huvudregeln kunna få ett utökat utrymme för kapitalinkomstbeskattning av en utdelning krävs att det finns ett tillräckligt högt löneunderlag inom företaget som helhet och att delägarens egen lön från företaget är tillräckligt hög. Det innebär att företaget för det första måste ha en god ekonomisk lönsamhet som inneburit en vinst och för det andra behöver ha betalat en stor summa arbetsgivaravgifter och på så sätt bidragit till den totala skatteintäkten för staten.

Vad skulle försämrade regler kring entreprenörsskatten innebära för företagens möjlighet att anställa?

46 procent av 3:12-företagen som svarade på enkäten uppgav att mindre fördelaktiga 3:12-regler skulle påverka företagets förmåga att anställa på ett ganska eller mycket negativt sätt, vilket framgår av Figur 8 i resultatet ovan. I dessa företag finns, enligt vad som framgår i Figur 2, drygt 1,5 miljoner anställda. Företagen sysselsätter inte bara en stor andel av de anställda i Sverige, det är också i dessa företag som merparten av nya jobb skapas. Av vad som tidigare framgått i rapporten har sedan 1990-talet fyra av fem nya jobb skapats i små och medelstora företag. En grupp av företag som inkluderar 3:12-företagen.

Resultatet av rapporten tillsammans med övriga uppgifter för vilka redogjorts ovan, ligger i linje med teorierna bakom entreprenörskapens betydelse och incitament. Forskning visar entydigt

³⁵ För år 2022 uppgår aktieägarnas gemensamma utrymme enligt kompletteringsregeln till 187 500 kronor.

att entreprenören har en nyckelroll när det gäller jobbskapande. Framgångsrika företag expanderar och anställer nya arbetstagare, vilket utgör jobbskapande. Något som i sin tur ökar skatteintäkterna för samhället genom exempelvis arbetsgivaravgifter och ökad köpkraft för den enskilde arbetstagaren.

Utifrån utredningen om utanförskap, för vilken redogjorts ovan, vet vi att 1,3 miljoner svenskar lever i ett utanförskap, dvs. är inte självförsörjande. Utanförskapet kostar samhället 270 miljarder om året.³⁶ Utöver den mänskliga vinsten för den enskilde att ha ett arbete att gå till, är det en ekonomisk samhällsvinst om 340 000 kronor per individ som går från utanförskap till en anställning. Därför bör samhället göra allt i sin makt för att öka incitamenten att anställa fler. Vi vet att anställa innebär en stor risk för entreprenören genom åtaganden och ansvar i förhållande till arbetstagaren. Ett sådant risktagande måste premieras.

”Att anställa personal är en stor risk och mycket extra arbete för det lilla företaget. Ska vi kunna minska utanförskapet måste det bli lätt och billigt att anställa, så att fler kan komma in i samhället.”

(Citat från öppna svar i undersökningen Företagarpanelen)

Resultatet från enkäten indikerar att effekten är densamma oberoende av till vilken grupp av fåmansföretag i förhållande till antalet delägare och anställda, som företaget tillhör. Störst negativ effekt kan dock ses för företag med 10–49 anställda. Vi kan därmed konstatera att försämrade regler avseende entreprenörsskatt skulle ge negativa effekter för sysselsättning och jobbskapande i hela företagsspektret. Varje persons möjlighet att gå till ett arbete bygger på en annan persons möjlighet att anställa.

Vad skulle försämrade regler kring entreprenörsskatten innebära för företagens förmåga att utveckla nya produkter och tjänster?

Av undersökningen framgår att 43 procent av fåmansföretagen anger att försämrade 3:12-regler påverkar företagens förmåga att utveckla nya produkter och tjänster negativt. Företags förmåga att arbeta med utveckling av nya tjänster och produkter är på längre sikt en förutsättning för överlevnad. Att vara konkurrenskraftig i förhållande till andra företag i en marknadsekonomi krävs utveckling.

För att uppfinningar ska bli innovationer som kommer samhället till del krävs en entreprenör som upptäcker eller skapar en affärsmöjlighet av en uppfinning. Genom att komma samhället till del kan innovationen i sin tur ligga till grund för nya uppfinningar och ytterligare utveckling. Det faktum att så stor del som 43 procent anger att försämrade regler kring entreprenörsskatt skulle påverka deras förmåga inom detta område negativt är ett reellt hot mot svensk tillväxt.

Av intresse är även det faktum att just de mindre företagen är särskilt lämpade för utveckling av en uppfinning till en innovation som kommer samhället till dels. Som forskning visar är en av orsakerna till det just vad som driver entreprenören och vilken kostnad det får för företaget i fråga. Det faktum att entreprenören är villig att utföra arbete under andra premisser än anställda driver innovation. En av pusselbitarna är dock den potentiella möjligheten att tjäna

³⁶ Se Svenskt Näringslivs sammanställda material, <https://www.svensktnaringsliv.se/utanforskap/>.

mer pengar för det fall innovationen blir framgångsrik. Genom att försämra regelverket kring entreprenörsskatten risker systemet att försämrans.

”Som egen företagare finns det många risker och nackdelar. Mycket obetald övertid, risker vid etablering av bolaget, inget skyddsnät om man skulle bli sjuk osv. Om inte detta kan vägas upp med fördelar i 3:12-reglerna finns det ingen vits med att ta dessa risker.”

(Citat från öppna svar i undersökningen Företagarpanelen)

Utan entreprenörer skulle utveckling av produkter och tjänster hämmas. Svensk delaktighet i den tekniska utvecklingen förutsätter goda incitament att bedriva entreprenörskap i Sverige. Skattemiljön, däribland 3:12-reglerna, är som Entreprenörskapsutredningen (SOU 2016:72) pekar på, en viktig komponent i det.

Vad händer i framtiden? (Analys partipolitisk kartläggning)

Kartläggningen av riksdagspartiernas inställning till entreprenörsskatten tjänar till att kunna analysera hur regelverket kan komma att ändras i framtiden och hur sådana förändringar kan komma att påverka företagen och svensk tillväxt.

Ett gemensamt drag i partiernas ställningstagande är att det är ett komplext system där flera partier vill se en omfattande skattereform och inte hantera entreprenörsskatten som en isolerad fråga. Att flertalet av partierna inte ger eller har förslag på förändringar stärker bilden av ett omfattande skatteregelverk som har reformerats i omgångar där helheten är svårgreppad. Bristen på ett helhetsgrepp har lett till, vad som kallas i partikartläggningen som “ett lappande och lagande”, som ytterligare bidrar till att ingen har en klar lösning eller ett bättre regelverk att presentera. Samtidigt ger inte enkäten det utrymme som krävs för att redogöra för ett omtag av regelverket så som flera av partierna beskriver.

Moderaterna hänvisar till att deras valprogram inte än är presenterat men baserat på deras fokus på egenföretagande och entreprenörskap borde en grundläggande idé om hur regelverket bör utformas ligga som grund även utanför ett kommande valprogram. Att politiker och partier inte kan ge en långsiktig bild om de vill förändra regelverket för entreprenörsskatten eller i förekommande fall hur de vill förändra systemet, kan öka osäkerheten för företagen.

Politikens utspel och ofta snabba poänger och löften inför val ökar risken för osäkerhet för de företag som agerar på marknaden. Politiken har ett ansvar att skapa långsiktiga spelregler för näringslivet, eftersom kortsiktiga lösningar skapar oro och en risk för hämmad tillväxt och investeringsvilja. Miljöpartiets svar att inte gå fram med förändringar i regelverket inför valen kan i det ljuset ses som att ge mer stabila spelregler för företagen.

Argumentet att fåmansbolag inte bildas utav ökat entreprenörskap utan av skatteskal, visar på misstro och oförståelse för företagens betydelse för välstånd och sysselsättning i Sverige. Det måste finns ekonomiska incitament för den risk som företagaren tar för att inte välja en anställning och samtidigt som den bidrar till att skapa ytterligare arbetstillfällen och där med skatteintäkter.

”Med tanke på hur viktiga företagen är för Sverige och svenskt välstånd borde fokus ligga kring hur man kan göra det enklare, roligare mer lönsamt att vara företagare. Viktigt att ha i åtanke när 3:12-reglerna diskuteras då man gärna vill få det till att företagare tjänar för mycket när fokus borde vara att få fler att vilja vara företagare.”

(Citat från öppna svar i undersökningen Företagarpanelen)

Socialdemokraterna argumenterar för en skärpning av regelverket för att bibehålla legitimiteten av att ha duala skattesystem samtidigt som de hänvisar till att det är partiet som grundlagt lagstiftningen för företagen och lyfter dess betydelse för välfärden. Vänsterpartiets beräkning att de offentliga finanserna kan stärkas med 5,1 miljarder kronor vid en skärpning av regelverket bör ses i ljuset av att det troligen kommer ge svagare incitament till att starta och driva företag och fler skulle välja andra alternativ och därmed skulle skattebasen minska med färre företag och till följd få färre arbetstillfällen, sämre innovationstakt och sämre tillväxt. Hotet om försämrade regler kan således blossa upp igen för det fall Socialdemokraterna och Vänsterpartiet kan uppnå en majoritet i Riksdagen.

Av partiernas respektive svar kan skönjas att reglerna kring entreprenörsskatt är ett så pass komplext och svåröverskådligt system att de som parti inte riktigt vill eller kan ta sig an frågan. Om det är svårt för sakkunniga att greppa frågan – kan det med fog fråga sig hur enskilda, ofta mindre, företag kan förväntas förstå och korrekt agera utifrån regelverket. Detta perspektiv är dock inte rapportens fokus varför vi nöjer oss med att lyfta frågan utan närmare diskussion.

Slutsats

Enkäten indikerar att hot om försämrade regler kring entreprenörsskatt får företag att agera. Företag tenderar att göra högre utdelningar än normalt när det föreligger hot om försämringar. Det är också tydligt att dessa utdelningar får negativ effekt på företags framtida investeringar och/eller företags långsiktiga försörjningsförmåga. Det krävs inte att försämringar av regelverket genomförs utan det räcker med hot om försämringar för att företagen ska agera.

Företagen uppger att försämrade regler kring entreprenörsskatt skulle ha en negativ påverkan på företagets förmåga att utveckla nya produkter och tjänster. Försämrade regler skulle även ha en negativ påverkan på företagets förmåga att anställa.

Genom ovanstående kan slås fast att hot om försämrade regler avseende entreprenörsskatten ökar incitamentet att öka utdelningarna till delägarna, vilket i sin tur har en negativ effekt på företagets tillväxt.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet uttrycker en vilja att strama åt regelverket och därmed försämla förutsättningarna för entreprenörerna i fåmansföretag. Om den viljan kommer till uttryck i faktiska förslag innebär det hot om försämringar, vilket utifrån ovanstående kommer ha en negativ effekt på fåmansföretags tillväxt.

Flera av de politiska partierna uttrycker en uppfattning att reglerna om entreprenörsskatt utgör ett lapptäcke av tidiga reformer. Därför vill dessa partier att det ska utredas i en större kontext i syfte att förenkla reglerna.

När entreprenörsskatten diskuteras hamnar lätt fokuset på den enskilda entreprenörens situation. Utifrån effekten på fåmansföretags tillväxt i förhållande till deras roll som jobbskapare är entreprenörsskatten inte en fråga bara för den enskilda entreprenören - det är en fråga för Sverige och svensk tillväxt.

* Den 25 maj 2022, efter färdigställandet av denna rapport, aviserade regeringen om att tillsätta en kommitté för att utreda hur 3:12-reglerna kan förenklas. Uppdraget ska redovisas 30 november 2023.

Referenser

Litteratur

Boettke, P.J., and Coyne, C. J. (2009) *Context matters: Institutions and Entrepreneurship*. Foundation an trends in Entrepreneurship 5(3), s. 135-209

Henrekson, Magnus, Stenkula, Mikael, *Entreprenörskap Vad, hur och varför?* Studentlitteratur AB, Lund, 2016, u. 1.1

Klein, Peter G. (2008). *Opportunity Discovery, Entrepreneurial Action, and Economic Organization*. Strategic Entrepreneurship Journal 2(3), s. 175-190

Redford, A. (2020). *Property rights, entrepreneurship, and economic development*. The Review of Austrian Economics, 33, s. 139-161

Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development: An inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and Business Cycle*. Transaction Publishers

Schumpeter, J. A. (1942) *Capitalism, Socialism, and Democracy*. Harper, New York

Schumpeter, J. A. (1947). *The creative responses in economic history*. Journal of Economic History, Vol. 7 (2), s. 149-159

William Nordhaus, (2005), "Schumpeterian Profits and the Alchemist Fallacy Revised" Working papers 6, Yale University, Department of Economics

Wennberg, K. (2017). *Den entreprenöriella eller byråkratiserade ekonomin. Management of Innovation*, Nr 3. 2017.<http://imit.se/artiklar/den-entreprenoriella-eller-byrakratiserade-ekonomin/>

Rapporter, yttranden samt webbmaterial

Förbättra entreprenörsskatten, Svenskt Näringsliv, maj 2021

Yttrande över Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag, SOU 2016:75, Regelrådet, 2016-01-18

Utanförskap är Sveriges största utmaning, Svenskt Näringsliv, våren 2022, <https://www.svensktnaringsliv.se/utanforskap/>

Lagstiftning och förarbeten

SOU 2002:52 Beskattning av småföretag

SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet

SOU 2016:75 Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansbolag

Proposition 1989/90:110 Reformerad inkomst- och företagsbeskattning

Proposition 1996/97:45 Lättnad i ägarbeskattningen i små och medelstora företag

Proposition 2018/19:54 Nya skatteregler för ägarskiften mellan närstående i fåmansbolag

Bilaga 1. Enkät – Företagarpanelen

Entreprenörsskatten, även kallat 3:12-reglerna, är en av de skatter som påverkar företagande och syftar på den lagstiftning som reglerar hur aktiva delägare i så kallade fåmansföretag ska beskattas för utdelningar och kapitalvinster. Nu avslutas enkäten med några frågor om detta.

Är 3:12-regelverket tillämpligt för någon eller några av ert företags delägare?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Vet ej

Hur många delägare har ditt bolag totalt? Räkna även med ditt eventuella delägarskap.

- (1) 1
- (2) 2-4
- (3) 5-9
- (4) 10 eller fler
- (5) Vet ej

Under 2017 föreslogs förändringar av 3:12-regelverket som bl.a. skulle innebära att skatten på utdelning skulle höjas från 20 procent till 25 procent. Mot bakgrund av detta valde många fåmansföretag att göra större utdelningar under 2017.

Ledde hotet om försämrade regler till att utdelningarna i ert företag blev högre än vanligt?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Vet ej

Är din bedömning att de större utdelningarna fick konsekvenser för ert företags investeringar och/eller långsiktiga försörjningsförmåga?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Vet ej

Hur bedömer du att eventuella skattehöjningar i förhållande till nuvarande 3:12-regelverket skulle påverka följande faktorer?

	Mycket positivt Ganska negativt	Ganska positivt Mycket negativt	Varken positivt eller negativt Vet ej			
Ert företags möjligheter att anställa	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Ert företags förmåga att utveckla nya produkter/tjänster	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Ert företags möjligheter att fortsätta verka från Sverige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Kommentera gärna om ni vill tillägga något angående 3:12-regelverket

Om du kan tänka dig att bli kontaktad av Svenskt Näringsliv gällande 3:12-reglerna, fyll i din e-postadress nedan

E-post: